

Q. D. B. V.
De

JUSTITIA BELLI PRIVATI

DISPUTATIO SECUNDA.

Quam,
CONSENSU MAGNIFICI JICTORUM ORDINIS
P R A E S I D E

MICHAELE FRIDERICO LEDERERO

u. J. L.

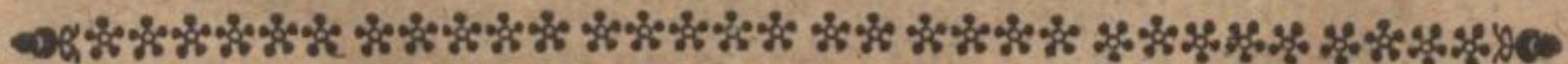
Publicè defendet

JOHANNES GEORGIUS MÖHRING,

Servestâ Anhalt.

IN AUDITORIO JICTORUM.

Die Aprilis,

WITTEBERGÆ,
Literis MATTHÆI HENCKELII
ANNO M. DC. LXIII.

38.

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100
101
102
103
104
105
106
107
108
109
110
111
112
113
114
115
116
117
118
119
120
121
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140
141
142
143
144
145
146
147
148
149
150
151
152
153
154
155
156
157
158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200
201
202
203
204
205
206
207
208
209
210
211
212
213
214
215
216
217
218
219
220
221
222
223
224
225
226
227
228
229
229
230
231
232
233
234
235
236
237
238
239
240
241
242
243
244
245
246
247
248
249
250
251
252
253
254
255
256
257
258
259
259
260
261
262
263
264
265
266
267
268
269
269
270
271
272
273
274
275
276
277
278
279
279
280
281
282
283
284
285
286
287
288
289
289
290
291
292
293
294
295
296
297
298
299
299
300
301
302
303
304
305
306
307
308
309
309
310
311
312
313
314
315
316
317
318
319
319
320
321
322
323
324
325
326
327
328
329
329
330
331
332
333
334
335
336
337
338
339
339
340
341
342
343
344
345
346
347
348
349
349
350
351
352
353
354
355
356
357
358
359
359
360
361
362
363
364
365
366
367
368
369
369
370
371
372
373
374
375
376
377
378
379
379
380
381
382
383
384
385
386
387
388
389
389
390
391
392
393
394
395
396
397
398
399
399
400
401
402
403
404
405
406
407
408
409
409
410
411
412
413
414
415
416
417
418
419
419
420
421
422
423
424
425
426
427
428
429
429
430
431
432
433
434
435
436
437
438
439
439
440
441
442
443
444
445
446
447
448
449
449
450
451
452
453
454
455
456
457
458
459
459
460
461
462
463
464
465
466
467
468
469
469
470
471
472
473
474
475
476
477
478
479
479
480
481
482
483
484
485
486
487
488
489
489
490
491
492
493
494
495
496
497
498
499
499
500
501
502
503
504
505
506
507
508
509
509
510
511
512
513
514
515
516
517
518
519
519
520
521
522
523
524
525
526
527
528
529
529
530
531
532
533
534
535
536
537
538
539
539
540
541
542
543
544
545
546
547
548
549
549
550
551
552
553
554
555
556
557
558
559
559
560
561
562
563
564
565
566
567
568
569
569
570
571
572
573
574
575
576
577
578
579
579
580
581
582
583
584
585
586
587
588
589
589
590
591
592
593
594
595
596
597
598
598
599
599
600
601
602
603
604
605
606
607
608
609
609
610
611
612
613
614
615
616
617
618
619
619
620
621
622
623
624
625
626
627
628
629
629
630
631
632
633
634
635
636
637
638
639
639
640
641
642
643
644
645
646
647
648
649
649
650
651
652
653
654
655
656
657
658
659
659
660
661
662
663
664
665
666
667
668
669
669
670
671
672
673
674
675
676
677
678
679
679
680
681
682
683
684
685
686
687
688
689
689
690
691
692
693
694
695
696
697
698
698
699
699
700
701
702
703
704
705
706
707
708
709
709
710
711
712
713
714
715
716
717
718
719
719
720
721
722
723
724
725
726
727
728
729
729
730
731
732
733
734
735
736
737
738
739
739
740
741
742
743
744
745
746
747
748
749
749
750
751
752
753
754
755
756
757
758
759
759
760
761
762
763
764
765
766
767
768
769
769
770
771
772
773
774
775
776
777
778
779
779
780
781
782
783
784
785
786
787
788
789
789
790
791
792
793
794
795
796
797
797
798
799
799
800
801
802
803
804
805
806
807
808
809
809
810
811
812
813
814
815
816
817
818
819
819
820
821
822
823
824
825
826
827
828
829
829
830
831
832
833
834
835
836
837
838
839
839
840
841
842
843
844
845
846
847
848
849
849
850
851
852
853
854
855
856
857
858
859
859
860
861
862
863
864
865
866
867
868
869
869
870
871
872
873
874
875
876
877
878
879
879
880
881
882
883
884
885
886
887
888
889
889
890
891
892
893
894
895
896
897
897
898
899
899
900
901
902
903
904
905
906
907
908
909
909
910
911
912
913
914
915
916
917
918
919
919
920
921
922
923
924
925
926
927
928
929
929
930
931
932
933
934
935
936
937
938
939
939
940
941
942
943
944
945
946
947
948
949
949
950
951
952
953
954
955
956
957
958
959
959
960
961
962
963
964
965
966
967
968
969
969
970
971
972
973
974
975
976
977
978
979
979
980
981
982
983
984
985
986
987
988
988
989
989
990
991
992
993
994
995
996
997
997
998
999
999
1000

1001

I. N. 3.

De

JUSTITIA BELLI PRIVATI. DISPUTATIO SECUNDA.

I.

Rogressuro mihi in ponderandâ primâ belli privati speciei justitiâ cepta methodus observanda accurate. Considerata haec nus causæ efficienti & materiali succedit formalis ; præcipuam difficultatis absolvens paginam. Niti justitiam dimicationis privatæ inevitabilis necessitatis privilegio non unâ in primâ dissertatione dictum vice. Sed augustô necessitatis vocabulô specificum actus hucusque explicati insinuare velim conceptum. Necesitas ultimum essendi & existendi justitiae belli privati largitur actum. Producit ea non successivè, sed in momentô resistendi licentiam. Ut forma ultimatè, perfectivè & per modum actus dat esse rei ; Sic necesitas dimicationis privatæ inducit justitiam. Interim non vaga sed arctis satis inclusa limitibus hîc concipienda necesitas. Multa paucis complecti amant Jureconsulti nostri. Ita terminis moderationis inculpata tutela integrum hoc negotium exaurire intendunt nervosè. Tria quidem sed emphatica satis vocabula, brevitatis studiosi adimplentia desiderium. In latinorum forô quin ea locutio sit recepta minus subest dubii : quod in ipso juris nostri corpore eam reperire liceat. Rectè possidenti, inquit Imperatores in l. i. C. unde vi, ad defendendam possessionem, quam sine vitio tenebat, inculpatæ tutelæ moderatione illatam vim propulsare licet. Sed nativa cuiusvis vocis origo heic interserenda. Sive moderamen, sive

A 2

mode-

moderationem dixeris, latinitatis haud offendes puritatem :
nec ineptam cum conjunctis vocabulis efficies conspirationem.
Utrumq; à verbo moderari descendere notū latinæ linguæ scru-
tatoribus. Moderari verò negotia is dicitur, qui modum & nor-
mā agendi eidem præscribit. Sic de defensionis participaturum
privilegiis modum legali dispositione præscriptum servare o-
portet. Posteriora duo vocabula prioris sunt restrictiva. Defen-
sio cum totam dimicationis privatæ absolvat licentiam , & illius
hīc servanda moderatio. Nec errantem & vagam hunc actum
admittere tutelam demonstrarunt Legumlatores. Dirigenda
potius ea juxta modum legum sanctione præfinitum. Unde hoc
ipsō observatō præcisè inculpata ea , i. e. ab omni remota culpa
reputanda. Neque enim ullō laborare potest vitiō, quod legum
nititur munimine.

II. Germanorum dialectus sonō, non reipsā à Latino-
rum discrepat elegantiis. Dicitur illis nervosè satis eine rechte
Notwehre. Penitus intrinsecam actus nostri exprimunt Ger-
mani formam , defensionem necessitatem habere debere comi-
tem ostendentes emphaticè. Digna notatu verba , quibus Ca-
rolus V. in ord. crimin. art. 140. usus : So einer jemand mit einen
tödlichen Waffen oder Wehr überläuft / ansicht oder schlägt / und der
Bendigte kan füglichen ohne Fährlichkeit oder Verletzung seines Le-
bes / Lebens / Ehr und guten Leumuths nicht entweichen / der mag sein
Leib und Leben ohne alle Straff durch eine rechte Gegenwehr retten/
und so er also den Bendigten entleibet / ist er darumb nicht schuldig.
Verba hæc clara satis ; scrupulosius interim inquirentis haud
satisfaciunt desiderio. Generaliter concepta specialiorem po-
scunt explanationem. Confiteor , quamplurima in jure nostro
æquò Judicis decidenda arbitriō, l. i. π. de jur. delib. Infinita ca-
suum diversitas circumstantiarum supponit varietatem. Et hæc
multiformium existit causa decisionum. Multigera actionum
humanarum singularitas legum generalium naturā exauriri
nequit. Supplendus ideo defectus emergens auxiliatrice æqui ju-
dicis decernendi justè prudentiā. Eadem difficultas & in præ-
sentis nostræ materiæ campō prognosci videtur. Horrendum
homicidii crimen nè impunitum facile relinquatur , rei interest
publi-

publicæ. Ex diverso innocentium sanctitas potius nocentem dimitendum, quam innocentem condemnandum dicitat. Sed innocentiam quoad homicidii pñnam necessitas in præsentí producit casu. Hinc difficultis hujus dijudicatio, ut illa haud facili negotiõ discerni possit, efficit. Ipsa legum tam divinarum quam humanarum si consulamus monumenta, ea nimis generaliter erunt concepta. Infinita autem factorum & circumstan- tiarum multiplicitas perpetuò juxta illam jurium generalita- tem dimensurari nequit.

III. In quoniam igitur moderamen nostrum absolva- tur, certâ regulâ definiri haud posse assertuerim merito. Genera- lem leges civiles subministrant descriptionem. *Qui cum aliter,* inquit Paulus in l. 45. §. 4. π. ad L. Aquil. tueri se non possunt, damni culpam dederint, innoxii sunt. Paulò aliter Gordianus in l. 2. C. ad L. Corn. de Sicar. negotium hoc depingit: *Is, qui aggressorem, in- quiens, vel quemcunq; alium in dubio vita discrimine constitutus occiderit, nullam ob id factum calumniam metuere habet.* Omnium optimè novissimè in superius citatâ Caroli V. constitutione mo- deratio nostra inculpatæ tutelæ videtur delineata. Sed nec hanc desiderium exsatiare dixerim. Salutifera quidem Imperatoris sacratissimi intentio clara satis infallibilem tamen circumstan- tiarū varietas illâ haud contenta tutelæ inculpatæ descriptione. Quid enim illa ab omnibus aliis seipsum tuendi modis præclu- sio importat? Quid commodi sine corporis vitaq; periculô ef- fugii denegatio denotat? Certè, quo minus hæc à potestate ci- vili certâ regulâ definiri possint, nimia casuum varietati ad scri- pserim causam. Primariæ igitur partes in negotiõ hoc ritè diju- dicandô Judicis æquè judicantis assignandæ arbitrio. Cessante enim mutæ legis dispositione vivæ legis imploranda auctoritas. Interim laborarunt hactenus JCti in aliquali terminorum in de- fensione observandorum descriptione annotandâ. Illam ta- men uniformem reperire haud licebit; etsi effectu conveniant omnes.

IV. Ego generalem moderaminis inculpatæ tutelæ de- lineationem in justâ defensionis & offensionis quæsiverim pro- portione. Necessitatem scilicet defensionis ex proportione ad

offensionem faciam desumserim. Aliqua enim defensio absque
offensione nè concipi quidem potest. Non datur propulsatio,
nisi adsit aliquid, quod propulsetur. Defendere est arcere, aver-
tere. Necesse igitur, ut quid, quod obest, arceatur, defensioni si
via aperienda. Ita perpetuò ab offensione defensionis dependet
ratio, ut hæc sine illâ nè fingi quidem possit. Relata formaliter
secundum esse suum respectivum naturâ sunt simul. Unde & re-
latorum unum per alterum definiri & definite ac distinctè co-
gnosci potest. Tota relatorum essentia consistit in relatione &
ordinatione ad aliud tanquam ad terminum. Et unum relatum
alterius mutuò existit causa. Parili ratione defensio offensionem,
& hæc illam constituit. Non tamen ratione ortus & naturæ, sed
respectus, quem habent ad invicem, dicta intellexerim. Neque
enim unquam offensionem à defensione produci afferendum
absurdè. Ut mater filiam, sic offensio defensionem naturali præ-
cedit cursu. Universaliter tamen & indistinctè, nè monstruosus
producatur partus, offensionem defensionis haud dixerim pro-
creatricem. Offensionis quandoque circumfertur larvâ, quod
publici boni repræsentat tuitionem. Legem divinam positivam
sceleratorum Magistratus politici auxiliô persequi pœnas non
est, qui ambigat. Sed & ratio naturalis non tam suadere quam
præcipere videtur debitam delinquentibus irrogandam pœ-
nam. Modum deinceps puniendi circumstantiarum varietate
ad partes pertractâ determinant leges humanæ. Quicquid ta-
men sit, offensio audit quandoque privato, quod omnium & sin-
gulorum inservit tutelæ. Nititur ea offensio nominalis amicabi-
li omnium jurium conspiratione. Unde ea, quæ ipsi adversatur
resistentia, non potest non injusta censeri. Hinc resistentes ap-
paritoribus delinquentes vi atque vinculis coercendi. Et quam-
vis in tali pugnâ à lictoribus interficiantur, impunè id factum;
modò servata probè fuerit inculpatæ tutelæ moderatio. Justa
enim fuit offensio & injusta resistentia, quam justa morte vindicabat defensio. Consuli hic velim l. 4. C. de his qui ad Eccles.
confug. & l. 29. §. 7. π. ad L. Aquil. Natum exinde vulgatum
illud brocardicon. *Offensio ubi licita, defensio censetur illicita.*

V. Furis diurni occisio in l. 54. §. 2. π. de furt. concessa
dictæ

dicitur præcedente thesi regulæ præbet exemplum. Justè is ac lici-
tè cum offendatur , injusta ejus defensio mortis illatæ meritò
repensatur impunitate. Et istiusmodi offensio haud quaquam
hic supponenda. Injustè tantum alicujus vitæ periculum non ni-
si cum morte inferentis vitabile si inferatur, justè ab invasō bel-
lum privatum fuscipi primô latius diductum discursu. Secus
itaq; invasorem occidentem in foro interiori haud excusan-
dum putaverim. Deus καρδιογνώσης animum & intentionem
occidentis respicit. Quare infelici ulciscendi aggressorem oc-
cidens rancore haud immunis à peccato. Lædendi adversarium
intentio interdictam vindictæ includit turpitudinem. Etsi enim
invasus occisionem invasoris ut medium ad sui defensionem in-
tendere possit ; ea tamen intentio defensionis tantum intuitu
extra ordinem justa reputanda. Ast defensio & vindicta amica-
bili gaudere nequeunt consortio. Defendendi animus occiden-
tem ab omni injustitiâ præstat securum. Ulciscendi idcirco in-
tentio contrarium dubio procul operatura. Ut alias ex agenti-
um intentione actionum humanarum laus & vituperium dime-
tiendum ; Ita & hic animus occidentis explorandus ad afferen-
dam occisionis justæ vel injustæ evictionem. Eò ipso tamen, quô
ex agentis intentione actionis conditionem æstimandam asle-
ro, reliqua, quæ ad actionis justæ vel injustæ constitutionem re-
quiruntur, haud exclusa velim. Non ignorans, intentionem esse
extrinsecum quid, naturam actionis & essentiam non tollens.
Unde actionem per se malam ex intentione agentis bonam
haud reddi exemplorum facilè probare posset inductio. In præ-
senti interim occisionis actu præcipuam in foro conscientiæ in-
tentio occisoris absolvit partem. Ad defensionem corporis
vitæq; si ea directa, justum reddit actum. Cum minimâ verò vin-
dictæ particulâ si conjuncta eadem, adeò tutum in conscientia
haud reddit imperfectorem.

VI. Atverò in foro exteriori tam rigorosum intentionis
examen sibi locum haud vindicaturum. Sola offensio vitæ illici-
ta, & proportionata ejusdem propulsatio securum reddit occi-
forem. Exterior propulsandi actus defensionis dicitat qualita-
tem. Vis atque injuriæ illationis duratio, ritè factæ defensionis
cateris

ceteris paribus est probatio. Ex defensionis autem conditione occisionis dimetienda iustitia. Postposita actus propulsandi consideratione animi persuasio absurdum facile operatura efficiet. Potest in foro interiori actus culpari, qui in exteriori meritetur veniam. Proportionata vis illatæ propulsatio præstat imputatem; animo licet occisoris vindictæ rancore corrupto. Proportionata dico. Consistere illam proportionem in quamplurimi sequentes demonstrabunt dissertationes. In præsenti proportio inter offensionem & defensionem ratione ordinis & qualitatis illorum actuum consideranda. Defensionem præsupponere offensionem, pluribus diductum antea. Priori itaque celsante nec posteriori locum concedendum, inferius probabo. Ideo interimens alium absque offensione præviâ gravem homicidii incurrit pœnam. Quid autem de evocato occidente evocantem asserendum ex dictis decidi poterit facile. Fascinata mirificè eō gloriolæ terriculô hodierna hominum pravitas. Verum quām egregia eam sequantur præmia prima abundè ostendit dissertatione. Et ex præsenti ea perversitas coerceri potest ratione, quod nulla ad sit offensio, cui opponi queat nociva propulsatio. Et licet injuriosis ab evocante offensus sit verbis; armata tamen defensio offensioni haud proportionata. Verbis illata injuria verbis si fuerit retorsa, justè peracta defensio. Cædes secus illo defensionis prætextu patrata justo civilis potestatis punienda suppliciō. Nec provocatus interficiens adversarium, quod se sistere habuerit necesse, prætendens eō audiendus fucō. Et licet ordinaria homicidii pœna fortè statim non occupet locum, extraordinariam tamen haud effugiet talis homicida. Justum enim dolorem temperare difficultimum asserit Papinianus in l. 38. §. 8. π. ad L. Jul. de adult. Veniam provocato concedit Iulianus in l. 14. §. 6. π. de bon. libert. Ignoscendum, inquiens, est ei, si voluit se ulcisci provocatus.

VII. Juris Saxonici Commentatores distinctè hoc casu procedunt. Provocatus verbis contumeliosis provocantem si interficerit, pœnâ corporali aut corporis afflictivâ haud afficiendus. Magnif. Dn. Carpz. par. 4. const. 10. def. 1. Dan. Moller. ad d. const. n. 6. Arbitraria carceris, mulctæ, pecuniaria aut relegatio-

nis

nis gravitatem istius delicti exhaurit pœna. Lædens verò vel vulnerans provocantem impunis planè id censetur patrâsse. Id quod juris civilis quoque convenire videtur dispositioni. Ducto ex l. 52. §. 1. π. ad L. Aquil. elegantissimô argumentô. Allusivè insuper heic citari posset Mutiana distinctio in l. 1. §. 11. π. si quadrup. paup. feciss. dic. Juris Saxonici præcipue penitus inspicienti dispositionem apertissima obviam erit constitutio , dictam confirmans egregiè sententiam. Utitur Serenissimus Legislator p. 4. constit. 10. expressis hisce verbis : So einer mit Ehrenruhrtigen Worten durch jemand / unsern Verbot zu wider zum Kampff gefordert worden / und den / welcher ihn jetzgedachter Gestalt provocirt / verletze oder verwundet / so sol der so provocirt worden / einigen Abtrag zu geben nicht schuldig seyn. Exorta præsentis constitutionis occasione inter Saxonici juris commentatores gravior quæstio : An provocatus vulnerans provocantem ita ab omni liberetur pœnâ , ut nec ad expensas in curando vulnere factas exsolvendas teneatur ipse ? Placet celeberrimi Saxonum Jcti Moller ad constit. Elect. const. 10. n. 10. sententia ob generale , quò usus Elector, verbum Abtrag/ omne , ad quod Reus tam judici quam actori ratione damni suborti teneri poterat, comprehendens. Atverò occidentem sine verbis contumeliosis provocantem fustigationis etiam pœnæ subjiciunt leges Saxonicae, Const. Elect. 10. p. 4. Respexit fortè Serenissimus Legislator ad majorem , quem posterior commississe censetur, excessum, graviori coercendum pœnâ.

VIII. Cæterum in provocantem provocatum occidentem gravior omnino ferenda sententia. Solus provocationisactus tam acerbo expositus odio , ut arbitriam mereatur pœnam , teste Magnifico Dn. Carpzovio Jurispr. forens. p. 4. const. 9. def. 1. Vix igitur provocatum interimens pœnam homicidii ordinariam effugere poterit. Nullum quippe provocans prætexere habet colorem , quò se à graviori illô redimere possit suppliçio. Ipsemet enim suo intempestivo id imputare habet rançori. Potuisset illi supersedere , & ordinariis sibi mederi modis. Neque vel vera , vel sufficiens ad acerbam offendentis occisionem præcessit aliquando offendio. Nec provocans venia dignus , etsi in conflictu opprimatur , ut sui defendendi causâ oppri-

mentem interficere habuerit necesse. Neutiquā is de defensionis sibi gloriari valbit privilegiis. Suo imputet furori, quod propriā vitæ periculo sese subjecerit culpā. Damnum ipse alteri inferre intendit, quod jure prohibente alterum evocaverit. Damnum quippe facit, qui id fecit, quod facere jus non habet l. 151. π. de R. J. Et licet contrarius ejus intentionem deceperit eventus; inde tamen nullā gaudebit excusatione. Adducendum hīc Constantini rescriptum in l. 6. C. ad. Leg. Jul. de vi publ. & priv. In eum exerceri, inquit, qui vim facere tentaverit, & alterutri parti causam malorum præbuerit. Non eventus & finis agentis intentioni contrarius, sed principium hīc attendendum. In authorem rixæ & rei illicitæ hīc potissimum inquirendum. Contra eum quippe juris prælumtio militat, quod ipsem suā sponte vitam periculo objiciens in vitæ periculo haud poterat esse constitutus. Et licet probaverit occidens, se in mortis positum fuisse periculo, spontanea tamen eum adhuc accusat protervia. Unde meritò fortunam, quam sibi fabricavit, ipsem experiat. V. Gail. de pac. publ. l. 1. c. 15. n. 17. Interim & illud hīc notatum dignum judicaverim; crebram de lictorum grassationem augendi pœnarum acerbitatem civili potestati imponere necessitatem. Eapropter potentissimus Saxoniæ Elector GEORGIUS II. Dominus noster clementissimus provocantem æquè ac provocatum homicidii reos indiscriminatim ordinariâ homicidii pœnâ plectendos constituit severè. Policeordnung tit. 7. §. 2.

IX. Dista hactenus è omnia tendunt, ut legitimum offensionis & defensionis ostenderent ordinem. Qualitas jam offensionis ponderanda. An præcisè actualem vis illationem jura desiderent dubitaverim. De solâ interim minatione intricata moveri potest difficultas. Divus Hadrianus præcipue, teste Marcianò in l. 1. §. 3. π. ad L. Corn. de sicar. rem rescripto suo reddit difficilem. Metitur is animum occidendi ex gladii evagatione conjunctâ actuali percussione. Nam si gladium strinxerit, inquit, & in eò percußerit, indubitate occidendi animo id eum admisſe. Ex hisce constaret, defensionem cum occisione adversarii conjunctam non esse proportionatam offensioni facta; nisi aequaliter prius defendens percussus. Et alias in quamplurimis causis

causis conatus, delinquendi ab ipso delicto sortitur discrepan-
tiam. Quid enim obest conatus, cum injuria nullum habuerit
effectum, inquit *Ulpianus* in l. i. §. 2. π. quod quisq; jur. in al. stat.
Unde graviorem *Paulus* in l. i. §. 2. π. de extraord. crim. stupri fla-
gitium qui perfecerunt, dicitat pœnam; mitiorem longè infer-
re intendentibus, non perficientibus. Et quamvis alias quando-
que conatus & effectus pari ambularent passu; in præsenti tamen
actu proportio inter offensionem & defensionem aliud videtur
desiderare. Conatus enim occidendi diversissimus ab ipsâ occi-
sione. Idcircò qualitas defensionis dimetienda juxta conditio-
nem offensionis. Conanti alterius vitæ periculum offendere, &
conatus resistendi, non resistentia ipsa respondere videtur. Id
quod in minis tantum præcedentibus procedit quam maximè.
Minæ enim sunt verba verbis, non verberibus retorquenda. Agi-
tata glorioius hæc sententia probabilibus satis nititur argu-
mentis.

X. Interim adversa æquè gravioribus non destituta fun-
damentis. Juris naturalis perscrutandi principia, eam sententi-
am illis non disconvenientem fore constabit abundè. Svadet
ratio naturalis tempestivam eorum, quæ nobis nocimentō fu-
tura, declinationem. Primum nati cuiusvis officium est, ut in na-
turæ se conservet statu. Neque ullam mediorum ad finem illum
ducentium ratio recta facit distinctionem ; dummodo ipsi aut
superiori non sint adversa. Non requirit, ut primùm lædi nos
patiamur, quām defensionis utamur munimine. Diversum lon-
gè dictitat ratio recta. Consultius esse in tempore occurrere,
quām post exitum & vulneratam causam remedium querere.
Exortum inde vulgatum illud dipterum : *Melius est prævenire,*
quām præveniri. Utuntur illo Imperatores in l. i. C. quand. lic. uni-
cuiq; &c. & l. fin. in fin. C. in quib. caus. restit. in integr. Neuti-
quam igitur actualem offensionem requirit rigorosè jus natura-
le. Neque ipsum, in quō constitutus quis per offensionis præpa-
rationem, periculum aliud admittit. Primum aggredientis si ex-
spectet istum invasus, eō perire poterit facile. Aut etsi eō ipsa
statim non inferatur mors, defendendi tamen adimatur facul-
tas. Solent enim vulnera vulneratum omnibus de facili priva-

re viribus. At vero illarum debilitatio commodam adimit offensio resistentiam. Eo igitur angustiae ne quis redigatur, omni ut alaboret ope, sua cuiusvis expostulat charitas. Praecavenda ideo, non exspectanda dubii ictus illatio.

XL. Juris Romani tandem percurrenti capita, praesens facilè arridebit opinio. Viā armatam intulisse censentur non modò illi, qui armis aliquem ex re immobili dejecerunt, autre in corporali uti prohibuerunt; sed etiam qui armis usi non sunt, modò armati advenerunt. *Sufficit enim terror armorum*, inquit *Ulpianus in l. 3. §. 5. π de vi & vi armat. ut videantur armis dejecisse.* Comparatur igitur armorum terror ipsi armorum usui. Censentur pro iisdem, armis actualiter offendere, & armis offenditionem minitari. Quia itaque hæc comparatio in praesenti nostrâ material locum habeat, nullus dubitaverit. Edoq;us communissimâ illâ juris regulâ: *Ubi eadem ratio, ibi eadem juris dispositio*, arg. l. 108. pr. π de V.O. Et quid opus, ut in prolixiori heic immoremur argumentatione. Manifestissimè hæc quæstio videtur decisa ab Imperatoria autoritate in l. 3. C. Ad L. Cornel. de Sicer. Si quis percussorem, inquit Gordianus, ad se venientem gladio repulerit: non ut homicida tenetur. Consentit Ulpianus in l. 5. π ad L. Aquil. Sed & si quemcumq; alium ferrō se petentem quis occiderit, non videbitur injuria occidisse. Ut erque verbis praesentem aperte confirmantibus sententiam usus. Neuter desiderat præcisè, ut defensionis actum actualis ictus violentia præcesserit. In proximâ aggrediendi in necem alterius potentia ut invasor constitutus sit, necesse est: non autem ut jam tum actu ipso aliquem instrumento nocivo aggressus sit. *Ad se venientem*, ait Imperator, aut ferro petentem inquit JCtus. Nullatenus requirunt, ut violentâ percusione actu sint petiti, defensionis jure usuri. Novissimè tandem hanc sententiam imperatoriō confirmavit robore Carolus V. ord. crim. art. 140. §. fn. in verb. und so er also den Bendtiger entleibet / ist er darumb nichts schuldig / ist auch mit seiner Gegenwehr/ bis er geschlagen wird / zu warten nicht schuldig unangesehen / ob es den geschriebenen Rechten und Gewohnheiten entgegen wäre.

XII. Sed

XII. Sed verò licet adducta pro posteriori sententia argumenta valida satis merito judicentur ; prior tamen æquivalentibus non videtur destituta fundamentis. Cui itaque sententia in dubio hoc negotio subscribendum , dubitat omnino æquus rerum æstimator. Subtilissimus *Grotius de J. B & P. lib. 2. c. 1 n. 5.* concisè , nervosè tamen hunc difficultatis nodum dissolvit. *Periculum præsens*, inquit, *hic requiritur & quasi in puncto.* Fateor quidem, si insultator arma arripiat , & quidem ita, ut appareat, eum id facere occidendi animo, occupari posse facinus. Verum ut brevitas in obscuritatem degenerat facile ; sic concincta hæc Grotii sententia solvenda clariori explicatione. Distinctionis ope propositum me a flecturum opinor scopum : propius interim ad posteriorem superius propositam accedens sententiam. Simpli- cem verbalem offensionem à mixta verbis & facto hic discer- nendam arbitror. Nudis verbis factæ offensioni nullò actu ex- terno accedente defensio violenta aut armata non est propor- tionata. Excederet quippe longissimè propulsionis gravitas offensionis levitatem. Et ita prioris sententiae argumenta dixe- rim acceptanda. At verò diversum omnino de minante & ad mi- narum exercitionem se simul præparante afferendum. Exterio- ra hic ad partes vocanda signa, sufficientem præsagientia offen- sionis præparationem. Multiplex eorum varietas certam haud admittit determinationem. Desideratur terror & metus extre- mus auctiique proximus. Sed qualis ille fit, & quo judicis defini- endum arbitrio. Duo saltem hic recensere placet signa, quo- rum exemplo & reliqua facile concipi poterunt. Aggressorem minaci animo bombardam è theca eximenterem, vel gladium in vagina arripientem si videam, licita erit defensio. Neque enim expectare teneor, donec me *invadens* bombardam displodat, aut gladium è vaginâ educat. Illa equidem cunctatio pericu- losa fatis, & propriæ salutis favor justam operantur præventio- nem. In proximâ enim aggressor iis easibus constitutus poten- tia, quæ ipsi ut plurimum æquiparatur actui: Ducto eleganti ar- gumento ex l. 1. §. 20. & l. 18. §. 2. π de acquir. vel amitt. possess.

XIII. Illorum interim signorum certitudinem ex instru- mentorum qualitate dimetiri nolim. Etsi enim gladii evagina-

tione aggressorem prævenerim; ea tamen præventio licet non erit perpetuò impedimento defensioni. Potest invasor gladio ad pugnam parato, è vaginâ licet nondum ducto offensionem defensioni hypotheticè proportionatam præbere. Pugno scilicet facta percussio oculos sensusque invasi abstruens, gladio simul ad pugnam composito, licet am operatur defensionem. Metuendum quippe invaso, nè cunctando vel vulneretur lethaliter, vel occidatur confessim. Atque hâc supposita explicatione posteriori omnino subscripterim sententiæ. Nullus enim qualemcumque hîc intellexerim conatum. Eum certè ab effectu subsecutô facile distinxerim. Præsens interim offensionis periculose metus diversam heic exigit dispositionem. Neque enim invaso termini aggressionis violentæ ab aggressore præscripti. Versatur is ob vim imminentem in proximô vitæ periculo. Quis igitur eum injustè acturum, qui id declinare allaboret, afferere unquam ausurus? Habebit potius occidens adversarium fibi gratulari de justitia belli privati, & quô subnititur, defensionis privilegio.

XIV. Dicta probâsse opinor abundè, actualem ad defensionis licentiam haud desiderari percusionem. Actum interim percusioni proximum procedendi licentiam præbere offenso. Quid autem decretum homicidii operetur, non vulgaris quæstio est. Supponendi tamen termini habiles; nè rem facilem satis prædicemus difficilem. Non intelligenda mens nostra devago & qualicunque homicidii decreto. Ita quippe nemo facile eò absurditatis progressurus, ut defensioni armatae indistinctè locum concedat. Istiusmodi decretum nostræ in præsenti subjiciendum considerationi, quô pericitatur vita illius, in quem decretum homicidii factum. Potest illo prævio quis facile in dubium præceps fieri periculum, ut vel mortem postea non effugiat, vel proximo certè exponatur mortis metui. Vulgatum Moralistarum hic subjicere placet exemplum. Decrevit maritus nocte futurâ mortem uxori suæ inferre. Hæc conscia horrendi hujus propositi omni alio periculum imminens evitandi exclusa est medio. Controversia inde inter Moralistas exorta: *An uxor marito venenum porrigerere posse? Aut an gladio illo, quem Mari-*

ths

tus ob uxoricidii patrationem clandestinō loco reposuit, maritum suum
licitē transfodere posuit? Sunt nonnulli haud inferioris subsellii
Moralistæ affirmativam afferentes. Excusari mulierem, quod
non ex suspicione, sed certō maritum sibi mortem decreuisse sci-
verit. Præclusa insuper ipsi omni ad mortis evasione via præ-
ventionis videtur excusare licentiam. Præcipue quod unicuique
id efficere permittat jus naturale, quod urgens alterius nequitia
ut medium ad propriæ vitæ conservationem ipsi subministrat
necessarium.

XV. At verò nolim ego uxorem maritum eō prætextu in-
terficiēt excusabilem judicare. Sive enim sciverit certō uxori
institutum Mariti impium, sive ignoraverit, neutro defenden-
da modo. Dubitanti enim aut suspicanti mariti intentionem u-
xori non licere talem moliri præventionem apud omnes in con-
fesso est. De sciente certō improbum mariti decretum uxore dif-
ficilius ferri potest judicium. Quicquid sit, adducendus proban-
di modus tām firmiter insidianti propositum esse, ut pænitere
nequeat. Sed illum ambulatoria humanæ voluntatis mutatio
vix admissura. Et positâ firmâ illius certitudinis probatione; al-
lia tamen saluti medendi adsunt remedia. Poterit uxor denun-
ciare Magistratui periculum in quo ipsa constituta. Frustranea
itaque & iniqua meritò eo respectu judicanda præventio. Sola
necessitas omnia alia excludit medendi remedia. Et quamvis
aperiendi propositum Mariti ipsi Magistratui via uxori sit præ-
cisa, nondum tamen effugiendi præclusa ratio. Sed etsi nec fugâ
sibi consulere possit, commendare tamen totius rei eventum
Deo satius erit. Potest is tanquam καρδιογνώσης mutare inten-
tionem mariti. Potest mirabili modo impedire, quò minus pro-
positum deducere in effectum queat maritus. Et huic sententiæ
ut calculum addiderim, partim prædictæ me impulerunt ratio-
nes. partim subtilissimi Grotii lib. 2. c. i. n. 5. me movit auctoritas:
*Multum falluntur, inquit, & fallunt qui metum qualemcumque ad
jus occupandæ interfectionis admittunt. Et paulò post: Quid si quis
vim non jam presentem intentet, sed conjurasse & insidiari compertus
sit, si venenum struere, si falsam accusationem, falsum testimonium,
iniquum judicium moliri, hunc nego jure posse interfici: si aut aliter
evadet*

evadi periculum potest : aut non certum satis est aliter evadiri non posse. Plerumque enim interposita temporis mora ad multa remedia, ad multos etiam casus patet : ut dici solet inter orationem & offam. Et quamvis falsum contra me dicturus testimonium in eō jam sit, ut judicem adeat ; illa tamen aditio occisionis haud operabitur licentiam. Probari quippe post interfictionem illius falsitas testimonii si possit , judicio potius cum eō agendum, & mendacium ipsā refellendum convictione. Deficiens verò in probando ultrò vitæ & famæ periculum per occisionem sibi accersit.

XVI. Remota igitur firmioribus rationum monumentis sententia actuali præcisè requirens percussionem. Hæc equidem si præcesserit , multò magis licet via aperienda defensioni. Imminens proximè actuali si justè repellatur defensione , quantò magis vis jam illata vi propulsari poterit ? Durante enim offensione perdurat defensio. Neque tamen certi vis illatæ propulsionis limites præscribi poterunt invaso rigorosè. Scrupulus nulli non suboriri posset , si leviori vulnerere aggressorem invasus reprimere posset , an nihilominus eum occidere possit ? Suppetentibus fortè duobus mediis ad eundem finem tendentibus illud eligendum , quod utrique tutius. Vulneris autem inflictio tutior omnino & offendenti & offenso ipsa occisione videtur judicanda. Conduceret hæc rigorosa electio ad evitandam homicidiorum frequentiam. Custodiret insuper magisque illæsam servaret defendantis conscientiam. Atverò justa & omnium jurium consensu concessa invasi præventione eam haud admissura præscriptionem. Non reddit aggressor invasum certiorem , quo usque offendendō progredi velit. Potest ideò mortis facile exponi periculo patiens ulteriorem aggressum. Quin itaque defensa superius præventio concedenda invaso , nullus dubitaverim. Metuendum quippe offenso, nè vulneris tantum illatione adversarium reprimere intendens prævertatur ab offendente. Sed insignis defensionis favor concedit offenso occisionem aggressoris , ut ad finis propositi assecutio-

cutionem medium legitimum. Eō itaque si utatur nullam committere censetur injuriam. Generale juris nostri est brocardum: *Qui jure suō utitur, nemini facit injuriam.* Neque habenda heic offendentis ratio. Vincit periculum offensi & favor defensionis omnes, quae invadenti patrocinari videntur, rationes. Ideoquē haud adstrictum judicaverini invasum ad medii saluti suæ medendi electionem, quod invasori mitius, invaso gravius & maximum secum trahens periculum. Accedit, non repelli facile per vulneris inflictionem aggressorem, reddi animosum magis & irritari ad ulteriorem offensionem. Et licet invaso probabile videatur, se propulsaturum graviori vulneratione adversarii violentiam; potest tamen eventus intentioni minus feciiter respondere. Securior itaque & juri quammaxime conveniens occisionis eligenda via. Offensio vitæ meæ injusta offensionem vitæ offendentis producit justam.

XVII. Duratio igitur offensionis durationem defensionis habet sequelam. Cessatio ex diverso offensionis & defensionis paritura finitionem. Tanta offensionis & defensionis est cognatio, ut priori sublata nec posterior superesse possit. Aufugientem igitur aggressorem occidēti offenso præcisa defensionis privilegia. Exspectanda potius ipsi pœna certissima illicitam ultterius iniqui vindicans persecutionem. Sicut enim leges in vitæ constitutis periculo subministrant arma; Ita & liberato ex eō adimunt eæ eadem. Ordinaria enim reviviscunt medendi auxilia ab iniquâ invasione hactenus sepulta, ut extraordinario via præcludatur meritò. Potest offensus hâc ratione injuriam sibi illatam destinatis jurium provisione vindicare modis. Iniquè igitur eam ex speciali ratione in casu necessitatis exercendam ibi arrogat licentiam, qui extra omnem positus necessitatem & amæ & vitæ legitimô consulere valet modô. Circumstantiarum nterim & hîc ad partes trahenda variatio. Vires certè recolligendi gratiâ ab invasione si desistat aggressor, non injustè semper fecisse dicendus, qui armata virium reaſumtionem impediverit defensione.

T A N T U M.

SOLI DEO LAUS ET GLORIA!

COROLLARIA A RESPONDENTE ADJECTA.

1.

Bellum sine expresso mandato ejus, qui $\tau\delta$ κύριος habet ex conjecturâ haud est suscipiendum.

2.

Jus naturale, quod vulgo permissivum dicunt, impropriè tale esse existimo.

3.

Jus naturale in Bruta propriissime cadere assero.

4.

Virgo violentum stuprum passa virgo manet.

5.

Et hoc casu ob salvandum honorem poterit stupratorum interficere.

6.

Non erit libera à poenâ Legis Corn. de Sic:quæ dato poculo amatorio aliquem interfecit.

7.

In judicio magis æquitatem, quam jus strictum se qui debemus.

8.

Princeps Legibus Civilibus est solutus.

9.

Magistratus sub Principe habet potestatem condere leges, licet sit ejus potestati & juri subjectus.

10.

Ad Legem Localem non semper requiritur consensus Principis seu superiorum.

II.

Scriptura non requiritur de necessitate ad legis sanctionem, nec promulgationem.

12.

Autoxenia non est licita.

13.

Rectè patri ademptum Jus vitæ ac necis quod in liberos olim habuit.

14.

^{14.}
Pater justo modo cogi potest ad alendos liberos.

15.

Rei suæ quis potest furtum facere.

16.

Fur de patibulo decidens iterum suspendendus est.

173

Furtum simplex Jure Divino & Civili non est capitale.

18.

Modernam furti poenam ex constitut: Carol: quam ad ultimum supplicium agitur nec Legibus Divinis nec rationi naturali contrariari assero.

19.

Pecuniam quam quis ludendo amittit, solvere haud
necessum habet.

အနေဖြင့် အမြတ် အနေဖြင့် အနေဖြင့် အမြတ် အနေဖြင့် အမြတ် အနေဖြင့် အမြတ်

Iustitiam, laudesque tuas, qui nomine signas
veritatem, iustitiamque tene.

MÖRINGI, laudes, iustitiamq; tene.
Gloria dei, laus deoeratia nam sic

*Aude, sed discas audere decentia, nam sic
Fortiter audentes, adjuvat ipse Deus,*

Pri-

Primitias juris cœpisti, perge, tenebis
Hinc plures, facies grata tibiq; tuis
Charus eris patriæ, percharus, crede, parenti
Dum vitam degis, charus eris reliquis,
Surgit ut Idaliis igitur rosa consita rivis,
Sic animus crescat, cognitione boni:
Quām thus in Libano s̄vaves diffundit odores
Tām gratos fructūs, ars studiumq; ferant.

Gratulabundus hæc singularis benevolen-
tiæ ergò Dn. contubernali suo ap-
poni voluit

BARTHOLDUS Odenhausen
Boch. Sax.

Q lam rectè, frater, laudatos incipis ausus,
Dum sic in studiis tendis ad alta tuis.
Scilicet hæc causa est patriis cur missus aboris,
Moribus ut redeas cultus & arte domum.
Hæc de te concepta fuit spes optima patri,
Neve patrem fallat spes male fida, vides.
Hinc studii ingeniique tui documenta ministras,
De bello sollers, dum tibi bella paras.
Strenuus urgeto summo in sudore laborem,
Sic studii cœptum continuabis iter.

PAULUS HEINRICUS Möhring/
Servestâ Anhalt.

OK (O) 80
X

